

49. soositud ja toetanud suurmajandeid ja ettevõtteid millede algrapitaliks oli üld rahva töötulume protsent, mis on koondunud nüüd suurärimeeste ja aksia seltside

kätte ja on jäetud väike ettevõtjad ning väike peritalu pidajad vaes lapse ossa, seepärast pole ka ime, et väike tootjad on sunnitud oma tegevuse lõpetama.

Kui vaadata ajas tagasi, 1989-91.a. siis tuleb meelde kuulda ja nähtud. Kui suur oli siis rebimine, nende juhtivate töötajate hulgas, kes olid ^{Eesti maa} valitsuse ja kolhooside lagunemise ajal pumba juures. Kõhe salgasiid

maha leninliku partei programmi ja tema käsuõpetused ning sirutasid käed rahva töötulumeega loodeid ühisvara järele, mis ka paljudel nähaalsematel õnnestus omale algrapitali loomisel. See oli mõnede

tõuse, aga üldsusele languse aja algus, mis on arenenud kaheteist aastat jooksul kahes suunas edasi ja on saanud praeguseks Eesti rahvale, kurjuste, kurjateqijate ja miljunäride rüügiks. 1991.a. "Tasuja" kolhoosi

reformi komisjoni otsusega jäeti kolhoosi varast terve varakas, kõik kolhoosi tootmis hooned, kariloomad, sea ja emirte farmid, nafta-baas, varuosade laod, ait koos viljaga, kuivatiid koos sisse seadega, küünaseemne laod koos sorteerimasinatega ja saetööstus hoone koos saekaatri, hõõvli masina,

seimri-sae ja rapssae. Seda terve vara oma korda jaotati osa-ühinguteks. Noodustati Haimre os. ühing, mis koosnes Kaistevalle lauda koos lehmadega, Haimre laudad

koos lehmade ja noorloomadega, looma talitajatele ehitatud korterelamud, samuti Haimre ait-kuivatiid koos vilja ja sisse seadisega. Selle kolhoosi vara hulka kuulus ka kolhoosniku ühistatud vara osak,

samuti määrati kolhoosnikide töö osak. Varalist osakut arutati aastaid hiljem maksima 1990.aasta hindamise alusel, aga siis oli inflatsioon juba teinud oma

50. töö, mis tõttu kolhoosist saadud kolhoosniku osaku väärtus muutus äärmiselt väikeseks. Kõik kolhoosnikud, kes aasta rünnud ehtasid ja aitasid soetada ühisvara, jäeti oma töö-osakust ilma, ning algas Haimre kolhoosi järone elu Haimre osaühingus. O/ü esimeheks valiti Ainsaar, An. Samuti moodustati Orgita osakonnast

osaühing Orgita Põld, selle vara hulka kuulus Mõisama lehma laut koos lehmadega, Orgita laut koos noorloomadega, kiiv-kuivati hoone koos sisse seade ja laoruumiga ning Saartemaja kontori ruumidens. Selle vara sisse oli samuti arvestatud kolhoosnike varalised osakud ja töö osakud, mis hiljem oli jäetud välja maksmata. Osaühingu esimeheks valiti kolhoosi esimees, A. Mõlder

"Tasuja" kolhoosi Kasti osakonnast tehti Kasti osaühig, sellele teerik vara hulka kuulus "Tasuja" kolhoosi suurim lehmalauda kompleks koos lehmadega, noorlooma laut koos noorloomadega, emis-põrsaste lauda komplekt koos emiste ja põrsastega ja noorsigade, nuumikutite laut koos noor sigade ja nuumikutega. Selle osakonna teerik vara muist^{suur} osa müüdi kolhoosi väljade kätte, sest seal seisis kolhoosi kõige suurem vara keskus. Selle vara sisse oli arvestatud ka kolhoosnike varaline osak ja töö osak, mis samuti osalt kolhoosnikule maksmata jäi. Esimeheks oli Aleksand, V.

"Tasuja" kolhoosi kolme osakonna vahel jagati kolhoosi põllu harimise traktor- masin park ja auto park samuti võrdset kolimeks, aga, et kolhoosi esimees S. Mõlder oli kärke esimesena omale välja valima, siis oli tal võimalus võtta paremate hulgast paremad omale Orgita o/ü maade harimiseks.

Teisena valis omale masin- traktor auto parki Haimre o/ü esimees Ainsaar, Andrus, omale Haimre osaühingu põldude harimiseks. Kolmandaks ja viimaseks jäi, Kasti o/ü esimees Aleksand, Vellu; temal enam

51. valida ei olnud, võttis need masinad, mis kollektid olid järele jätnud.

Peale kolme põllumajandus osaühingu moodustati "Tasuja" kolhoosi teravik vara formeerimise ajal agroteenendus kompleks o/ü. Sellise kompleksi kuulustel saft teravilja kuivatati, kaalumaja, veskiroda koos veskitiga vilja ja heina sumne sorteerid koos masinate ruumija lao ruumiga, tagavara osade laod, koos varuosadega, Kasti töökojad, autograasid ja bensüini jaam.

Agroteenendus o/ü ~~parand~~ teenus tööd ^{sis} kõigile, kel oli vaja vilja kuivatada, sorteerida, jahvatada või töökoja, tei tööd.

"Tasuja" kolhoosi reformi komisjon oma otsusega määras ja jaotas kõik "Tasuja" kolh. nafta seadused ja õlid, moodustatud kolme osaühingu ning agroteenendus vahel ära, mida oli kolhoosil suurtes kogustes nafta baasi suurtes tsisternides, ega andnud krammigi endiste üsire talu taastajatele. Selleaegsed kolhoosi vara formeerijad ei arvestanud sellega, et kolhoosi asutaja liige, kui ta tahab oma vana talu taastada, on ta samuti aastakümneid saanud ühis vara aidan kasvatada, on tal ka jaotamisel õigus osa saada. Aga, need noored uued tegijad ei arvestanud vanade poolt tehtud tööga.

"Tasuja" kolhoosi viimasel üldkoosolekul 1990. aastal ütles kolhoosi endine eks-esimees Aleksand, Vello, et ta on valmis "Tasuja" kolhoosi, Kasti osakonnast moodustatud o/ü esimehe kohta vastu võtma. Ja ütles, olen "Tasuja" kolhoosis 30. aastat töötanud ja seepärast ei taha, et seeläheli väeraste keitte ning võttis Kasti osaühingu esimehe kohta endale. Aga, töö selle kohta peal ei olnud Aleksannul mee lakkumine.

Tööliste vähesus, ja puudus, eriala spetsialistide puudus, oma mehaanika alane kõrgharidus ise enese lareusest jäi vähaks ühe suure "Tasuja" kolhoosi põllumajandus haru juhtimiseks, mis tõttu Kasti o/ü põllumajandus hakkas hüüvalt kokku vajuma ja

52. jõudis 1999. aasta lõpus pankroti äärele ning tuli 2001. aastal pankroti läinud Hästi o/ü majapidamine lõpetada. Maad ja muud Hästi o/ü vara mis on jäänud, kasutab praegu o/ü Orgita Põld. Ka "Tasuja" kolhoosist reformimise käigus tehtud agrotunendus sulas pikemaajade koonku nagu kevadine lumi, sest varuosade müügist saadud raha kulus lao valvurite palgaks ära ja nüüd kus laos on traktor- auto masinparki varuosi väheks jäänud, võttis S. Mölder ka agrovareustuse ning kogu agrotunenduse o/ü oma hallata ja o/ü Orgita Põld kaasreisi.

Väike Haimre "Ühisjõud" kolhoos, mis tehti esimesena 1949. a. 9.-dal jaanuaril oli algusest peale Märjamaa rajoonis eeskindlik majand, kuni "Tasuja" kolhoosiga ühinemiseni 1962. a. Elas vapralt kaasa "Tasuja" kolhoosi tõusud ja mõõnad. Peale "Tasuja" kolhoosi liigriteerimist 1991. a. moodustati osakonnast Haimre o/ü, juhataja Ainsaar, Andrus oli paar aastat Haimres majandi juhataja, siis lahkus ja läks Märjamaa tuletõrjesse tööle.

Sehe kuulutuse peale tuli Väimõisa mees Haimre o/ü majandi direktoriks. Selle mehe käes majandi juhtimine ei läinud hästi ja 1999. a. lõpus jõudis Haimre o/ü mõisa põllumajandusega pankroti äärele.

Ühensa kümneks lõpus eelviimasel o/ü Haimre Mõis, üldkoosolekul võtsid Haimre mõis o/ü juhatuse mehed, A. Raadik, A. Koch v. Ungu initsiatiivi oma kätte ja kaasa toodud tannisti selgituse töö tulemusi tagajärjel vabastasid üldkoosoleku otsusega Ainumäe o/ü Haimre mõis direktori kohalt. Varsti pääle selle oli viimane o/ü Haimre mõis üldkoosolek, kus otsustati o/ü Haimre Mõis, lõplik saatus, kohal oli ka pankroti haldur.

Peale seda eelpool nimetatud kolm juhatuse meest moodustasid o/ü Haimre mõis'ast oma vahel grupp, mille juhatajaks jäi Aleksander Koch. Pole teada, kui raskest rängid võttis Haimre grupp, o/ü Haimre mõisast

53. omale kaela, aga majandusliku raskuste tõttu andis Haimre Grupp, oma majanduse üle 2003. a. ^{seisuga} S. Möldri hallata o/ü Orgita Põllu koosseisu. Lõppkonkurvõttes võiks öelda, et S. Mölder on ainuke meheks suuteline endise "Tasuja" kolhoosi territooriumi põllumajandust juhtima ja haldama.

Oma kuumümmne teisel eluaastal jäin ma omal soovil "Tasuja" kolhoosi, Haimre o/ü. töökoja-juhataja kohalt 1976. aastal juulis bentsionile. See aga ei tähendanud mulle kolhoosis töötamise lõppu, vaid vahe-ajadega kindla kohata töötamist. Varsti pääle Haimre osakonna töökojajuhataja kohalt vabanemist, hakkasin ma käima "Tasuja" kolhoosis vanas auto garaasis kolhoosi autodele pleri-keevitus tööd tegemas. Seda tööd ei olnud teha pidevalt, seepärast sobis mulle bentsioni ees mehele nõnda töötada.

Vahepeal ma siiski natkestasin selle töö, sest hakkasin Märjamaale maja ehitama. Minu vanem tütar Ivi töötas Märjamaal õmblejana ja võttis alevisse omale ehituse-krundi.

Temast muudugi ehitajat ei olnud ja mina aukesin sinna maja ehitama. 1976. a. sügisel võtsin Märjamaa metskonnast Orgita vahtronnast väikese kuu langi, kuis pealt ma töötasin üles 50. thm. ehituse palvi ja 38. thm. kütte puid.

Märjamaa metskonnast autod vedasid need palgid tasu eest mul "Tasuja" kolhoosi saeveskisse, kus need saeti laudateks ja prussideks. 1977. a. märts, aprillis sain selle saetud ehituse materjali vedada Märjamaale Vahtra-13.

ehituse krundi pääle, ning taabeltasin ehituse materjali viirnad vahe-lattidega ja peale tein materjali viirnadele laud katused, et sadu ei rixuks ja materjal selle all kuivab. 1978. a. kevadel mai lõpus sain

Märjamaa Vahtra-13. ehituse krundi peale ehituse loa, kus oli juba sama kevade aprillis Rapla geoteet Sturise poolt ehituse krunt välja moodsitud ja ehituse projekti peal asendi plaan, mille alusel võisin maja ehitust alustada. Ma alustasin 1978. a. suvel